

yunus emre

dil söyler kulak dinler
kalp söyler kâinat dinler

Aşkı bulmanın felsefesi

DESTEK YAYINLARI: 1262

FELSEFE: 28

**YUNUS EMRE / DİL SÖYLER KULAK DİNLER
KALP SÖYLER KÂİNAT DİNLER**

Yayına Hazırlayan: Taner Şanlıoğlu

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Nisan 2020 (2.000 Adet)

3.-5. Baskı: Haziran 2020

6. Baskı: Ağustos 2020

7. Baskı: Eylül 2020

8.-9. Baskı: Kasım 2020

10.-11. Baskı: Ocak 2021

12. Baskı: Mayıs 2021

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-814-5

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42 – Faks: (0) 212 252 22 43

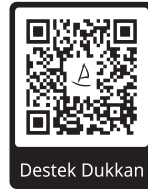
www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

Destek Dukkan

Deniz Ofset – Çetin Koçak

Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

yunus emre

dil söyler kulak dinler kalp söyler kâinat dinler

Aşk bulmanın felsefesi

Yayıma Hazırlayan: Taner Şanlıoğlu

DESTEK
Yayımları

Başlarken

Pisagor hemen önünde duran parşömeni olduğu yerden aldı ve üzerine birbirini kesen üç tane çizgi çekti. Sonra ortaya çıkan şekle uzun uzun baktı. Düşüncelerle dolu kafasını ve artık iyice ağarmış olan sakalını karıştırdı. Gözleri bir küçülüp bir büyüdü. Derin mi derin düşüncelere daldı. Kesişen bu üç çizginin ortaya çıkardığı üçgene daldı gözleri. Bir köşesi doksan derece olan bir dik üçgene. Üçgenin kenarlarından biri üç birim uzunluğundaydı. Diğer kenarları ise sırasıyla dört ve beş birimlik uzunluklara sahipti. Üçle başlayan bir sayı dizisini sırasıyla takip etmişti dört ve beş rakamları. Üç, dört ve beş her zamanki gibi burada da yan yana gelmişlerdi. Ancak durum bu sefer farklıydı.

“Üçgen ruh, zihin ve bedeni simgeler!” dedi Pisagor. “Dik bir üçgen ise her yönden kendini tamamlamış olan bir insandır. Bu kutsal üçlü ancak tek bir canlıda toplanıp var olabilir: İnsanda. İnsan eğer tamamlarsa kendini kutsala dönüşür. İnsanın kendi üzerinde yaptığı bir simyacılık işlemidir bu. Değersiz madenden altına dönüştürmektir kendini. İnsan eğer tamamlarsa

kendini, aslında o dik bir üçgendir. Her yönüyle kendini tamamlamış, özel, ilahi bir üçgendir o. Ve eğer öyleyse... Eğer gerçekten öyleyse...” Pisagor başını bir hışımla yukarıya, yıldızlarla dolu olan gökyüzüne kaldırdı: “O halde insan karelerle çevrenmelidir de. Çünkü ilahi olan her şeyde adalet vardır.”

“Kare!” dedi Pisagor heyecanla ve devam etti: “Kare adaleti temsil eder. Bir kenarı diğerine ne yakındır ne de uzak. Her kenarı birbirine eşit mesafededir. Kare, ilahi adaletin simgesidir çünkü.” O an gözleri parlayan Pisagor heyecanla çizmeye devam etti. Dik üçgenin kenarlarını uzunluklarına göre karelere böldü. Üç birimlik kenara üçe üçlük bir kare çizdi. Dört birimlik kenara dörde dört ve beş birimlik kenara da beşe beş bir kare çizdi. Bu kutsal üçgenin kenarlarını adaletin simgesi olan karelerle çevrelemeyi bitirdiğinde parşömeni tekrar yere koydu. Elini sakalına götürdü ve yine düşünmeye başladı. Karşısında duran bu dik üçgen kendinden emin bir şekilde göğe doğru yükseliyordu. Kaynağı yeryüzünden, topraktan alıyor ve kendini yine yukarıya, gökyüzüne yüceltiyordu. Üçgeni oluşturan rakamların toplamı ise on ikiyi veriyordu.

“İşte insanın ilahi yapısıdır bu!” dedi Pisagor kendinden geçercesine.

On iki sayısını oluşturan bir ve iki rakamlarını hızlıca parşömenin bir kenarına yazdı ve bu rakamları da toplayınca ortaya üç rakamının çıktığını gördü. Neresinden bakılırsa bakılsın o gece aldığı ilhamla çizdiği

bu şeklin ilahi bir anlamı olduğunu, kutsal bir dürtüyle ortaya çıktığını biliyordu Pisagor. O an tam olarak bilmesede hissediyordu bunu. Çok güçlü bir duyguyla hissediyordu hem de. Hissetmenin bilmekten çok daha doğru olduğunu bilerek güveniyordu bu duyguya. Hem bilmek neydi ki zaten? Dışarıdan değil çok daha derinlerden, aslında içimizden gelen güçlü bir idrakle sindirdiklerimizden başka neydi ki o? Pisagor da farkındaydı bunun. O gece öğrendiklerinin, gözünün önünde parça parça açığa çıkan sırrın içrek bir bilgi olduğunu, bu bilgiye ancak hazır olanların vâkıf olabileceğini o an, anlamıştı.

Ruh, zihin ve beden üçlemesindeki her kavram kutsaldı onun için. Ve kutsal olanda adalet her zaman bulunmalıydı. O halde gücünü topraktan alan ve göğe doğru uzanan bu dik üçgende bulunan herhangi iki kenarın adaleti, üçüncü kenarın adaletine yani karesine eşit olmalıydı diye düşündü.

Kalemiyle üçe üçlük karenin toplam kaç bölmeden oluştuğuna baktı. Tek tek, dikkatle saydı. Toplamda dokuz bölme bulunuyordu. Sonra dörde dörtlük olan kareyi saydı. Burada da toplamda on altı bölme olduğunu gördü. Sonra ikisini de topladı. Ortaya çıkan sonucun yirmi beş olduğunu buldu. Adalet her yere eşit dağılmalıydı. Eğer öyleyse kalan kenardaki beşe beşlik karede bulunan bölmelerin bu sayıya yani yirmi beşe eşit olması gerekirdi. Pisagor, büyük bir dikkatle beşe beşlik karenin içindeki bölmeleri saydı. Saymayı bitirdiğinde

ise gözlerinden süzülen yaşlara hâkim olamadı. Beşe beşlik karede tamı tamına yirmi beş bölme bulunuyordu. Yani diğer iki bölme olan dokuz ve on altı sayılarının toplamına eşitti.

Pisagor o gece kendini tamamlamış bir üçgende yani tüm kusurlarından arınmış olan bir insanda tecelli eden adaletin her yere orantılı olarak dağıldığını matematiksel olarak kanıtlamıştı. Hatta bunu matematiksel olarak kanıtlamanın çok ötesinde, oluşturduğu geometrik çizimle de kuşkuya yer bırakmayacak şekilde göstermişti. Gönlünün gördüğünü ve aklının bildiğini başkalarına da gösterebilmenin mucizevi bir yolunu bulmuştu.

O an soğuk bir terleme geldi üzerine. Elini kalbine götürüp bir kayanın üzerine oturdu zorlanarak. Başını gökyüzüne kaldırdı ve yıldızlarla kaplı olan gecenin altında uzun uzun dua etti. Bu ilhamı kendisine nasip eden yüce Yaradan'a, tüm bunları düşünebilmesini sağlayan o kutsal kaynağa ellerini açarak şükürler etti uzun uzun. Ve alınan her şeyin karşılığında bir bedel ödemek gerektiğini de biliyordu Pisagor. Aldığı bu kutsal bilgi karşısında en katı yasaklarından birini çiğnedi o gece. Uzun zaman önce takipçilerine, ilmine talip olan öğrencilerine et yemeyi yasaklamıştı. Kendi öğretisine uyacak olan herkesin bu kurala uymasını öğütlemişti. Ancak o kutsal gecenin hatırına haber saldı etrafındakilere. "On gün on gece boyunca kutlamalar yapılsın ve kurbanlar kesilsin" dedi gözlerinden yaşlar süzölmeye

devam ederken. Hemen kazanlar kurulup ateşler yakıldı ve o yıldızlı gecenin altında uzun uzun dualar edildi. Kutlamalar olabildiğince güzelliğiyle on gün on gece boyunca sürdü.

O ilham dolu gecenin üzerinden neredeyse bin üç yüz yıl geçmişti ki elinde baltası, sırtında odunlarıyla karanlık bir ormanın içinde yol alan Yunus adındaki bir dervişin dudaklarından bir şiir döküldü:

*“İlim ilim bilmektir ilim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsen ya nice okumaktır
Okumaktan mana ne kişi Hakk’ı bilmektir
Çün okudun bilmezsin ha bir kuru ekmektir*

*Okudum bildim deme çok takat kıldım deme
Eri hak bilmez isen abes yere gitmektir.
Dört kitabın mânisi bellidir bir elifte
Sen elif dersin hoca manası ne demektir*

*Yunus Emre der hoca gerekse var bin hacca
Hepsinden iyice bir gönle girmektir.”*

Yunus Emre Kimdir?

İçinde doğduğu zamanın ve mekânın dışına çıkıp gerçeklik sanrısını bükmüş ve hakikate yol almış bir gönül yolcusudur Yunus Emre. Söyledikleri dilden dile dolaşmış, nefesi yüzyıllar boyunca aynı tazelikte korunmuştur sevenlerince. Bir ozandır o. Dudaklarından dökülmüş olanlar dünyanın çeşitli yerlerinde dile getirilir. Söyledikleri söylenmeye, bildikleri ise bilinmeye devam eder. Onun düştüğü yolun peşine düşer, onun takıldığı taşa takılır ve böylece onu anlamaya başlarız.

Dizelerinden onun neye benzediğini, neyi savunduğunu ve aslında onun kim olduğunu anlamamız beklenir bizden. Nasıl biri olduğunu anlayabilmek için kelimelerden resmini çizmek zorunda kalırız. Elimizdeki tek güvenilir kaynaktır çünkü kâğıda dökülmüş ve başka bir boyutun eseri olan bu şiirler. Ardında bıraktığı en belirgin miras elimizde kalmış olan bu şiirler ve bizim onlardan çıkaracağımız anlamlardır.

Ancak tüm bu tanışıklığa rağmen bazı bilinmezlik ve belirsizlikler de korur hâlâ varlığını. Doğduğu ve öldüğü yıllar farklı kaynaklarda farklı tarihlere dayanır. Hatta mezarı bile birçok görüş ve kayda göre değişiklik gösterir. Halk tarafından böylesine sevilmiş ve sahiplenilmiş olmasına rağmen yaşadığı hayatın bunca belirsizlikle dolu olması hakkında ne söyleyebiliriz? Doğum tarihinin kimi kaynaklarda 1238 kimi kaynaklarda ise 1240 olarak geçiyor olmasını, mezarının Anadolu'nun çeşitli yerlerinde bulunuyor olma ihtimalini nasıl açıklamalıyız? Kimisi türbesinin Eskişehir'de olduğunu söylerken, kimisi Afyon'dadır der. Kimisi Manisa'da kimisi Bursa'dadır der. Kimisi Erzurum'da olduğunu iddia ederken kimisi Ordu'da olduğunu söyler.

Aslında bu belirsizlik hali yine onun bize armağan ettiği düşünce biçimini desteklemez mi? Onun bu zamandan ve mekândan bağımsız felsefesi –elimizde kalan tüm bu belirsizliklerle birlikte– ölümünden yüzlerce yıl sonrasında bile kendisini kabul ettirmiş olmaz mı? İşte Yunus'un içinde bulunduğu zamanı ve mekânı aşmasının, aynı anda birden çok yerde bulunmasının sırrı da buradadır. Yaşadığı tarihin tam olarak bilinememesi destekler onun bu sırrını. Çünkü onun peşine düştüğü hakikatte ne zaman belirlidir ne de mekân. Yunus dünyaya geldiği bedeni kendine ait saymaz ki onu yatırdıkları yeri de kendine ait bir mezar olarak görsün.

Yunus Emre kimdir sorusunu belli bir tarih ve mekânla cevaplamaya çalıştığımız her an büyük bir

bilinmezlik kalır geriye. Onu anlamak, felsefesinin tadına varabilmek için hakikatten bir damla tatmamızı değil ummanlara dalmamız gerektiğini söyler Yunus. Bizi çağırdığı sulara sadece elimizi ya da ayağımızı sokmamızı değil tüm bedenimizle dalmamızı ister. Onun neye benzediğini birkaç kelimeyle anlatmamızı değil içine girip yaşayarak deneyimlememizi ister bizden.

Sonsuzluğa karışmış olanı sonlu olanla açıklama hatasına düşmemek için biz de tanımlamaktan kaçınalım onu. Belirli bir coğrafyaya veya tarihe ait olduğunu düşünmeyelim. Bir aşk yolcusu diyelim ona. İlla bir tanıma ihtiyaç duyacaksak bir gönül yolcusu olsun onun adı. Çıktığı bu uzun yolculukta sevgi tohumu ekmeye gelmiş bir çiftçi diyelim ona. Bir dalgıç olsun o, denizin dibindeki inciye bulmaya gelen. En güzel hakikat şarkılarını şakıyan bir bülbül olsun adı. Bir yunus olsun bize de yüzmeyi öğretecek. Bir balık olsun bize de nasibimizde olanı haber verecek olan.

Yunus Emre kimdir diye sorulunca, hiçlikten varlığa karışmış bir yokluktur diyelim onun için.

*“Her neye
bakarsan
kendi yüzündür,
kimde
ne görürsen
kendi özündür...”*

Duymak için susmak gerek

“Ölü canlar diyarına ölmeden gelen
bu adam da kim?”

– Dante, *Cehennem* VII, 82

Bir sonbahar ağacı kaplar yolları. Suyunu çekmiş kurumuş dalları dökmüş üzerinden yapraklarını. Yol boyunca dizilmiş kuru ağaçlar. Hâlâ dimdik, hâlâ gücünü yerden alan ve bedenini göğe yükselten. Devrilmemiş. Yıllardır nerede duruyorsa şimdi de orada. Koruyor varlığını. Ancak bunun dışında hiçbir yaşam belirtisi yok. Esen rüzgârlara cevap vermiyor artık yaprakları. Ya da bir çocuk tırmanmıyor artık heyecanla üzerine. Ağaç tüm albenisini kaybetmiş. Ağaçlığından vazgeçmiş. Halbuki daha hâlâ çok genç. Hâlâ çıkarabilir

yapraklarını. Rüzgârın davetine karşılık verip ahenkle dans edebilir hâlâ. Ancak o vazgeçmiş. Hâlâ yapabilecekken, hâlâ gücü varken, hâlâ çok güzel çağlarında yaşıyorken. Vazgeçmiş. Dans etmekten, kuşların dallarına yuva yapmasından, çocuk seslerinden. O, tüm bunlardan vazgeçmiş ama bir şeye, başka bir şeye tutulmuş. Bir aşka kapılmış bu kuru ağaç. Öyle bir aşk ki bu, suyun içindeyken susuz kalmış aşkından. Güneş, altında kalan her şeyi yakıp kavururken gölgede kalmış onun gövdesi. Bir derde düşmüş ağaç. Düşünce de hayatı boyunca duyduğu özlemin, aradığı şeyin ne olduğunu hatırlamış bir sonbahar gününde.

Neden ağaç olduğunu, neden bir dala, yaprağa ve bir gövdeye sahip olduğunu birden hatırlayıvermiş. İşte o an yani sonbaharda utanmış yapraklarından. Yapraklarından ve renginden, dalından ve yeşilinden utanıp sıyrılmak istemiş tüm bunlardan. Ve büyük bir telaşla dökmüş yapraklarını. Yaptığı hatadan bir an önce dönmek isteyen bir suçlu gibi. Tüm bunlardan hemen sıyrılmak, geride bırakmak ve unutmak istemiş sahip olduklarını.

O'nun yanında, bu yüce güzelliğin karşısında güzellikten nasıl bahsedebilirdi ki? O'nu hatırladıkça nasıl içilebilirdi ki suyundan? Nasıl nefes alıp yeşertebilirdi ki artık yapraklarını? Vazgeçti ağaç. Ve onunla birlikte vazgeçti diğer bütün ağaçlar. Sahip oldukları yapraklardan, bütün sulardan ve rüzgârlardan vazgeçtiler. Evet, en çok da esmekten vazgeçti ağaçlar. O'nun yanında, rüzgâra verecekleri hangi karşılık, hangi hışırdayış güzel bir cevap

sayılabilirdi ki? Hışırdayıp ses çıkarmaktan öte yapılacak en iyi şeyin sessizce durmak olduğunu düşündüler.

Ve sustular.

Ağaçlar vazgeçti, dağlar ve ovalar da. Dünya üzerinde varoluş amaçlarını hatırlayan ne varsa vazgeçtiler kendilerinden. Karşılarına gözle görünmeyen ancak hissedilen öyle bir güzellik çıktı ki kendilerine güzel demekten utanır oldu tüm bu güzellikler. Bir hiç olmayı, kendinden sıyrılıp arınmayı dilediler.

Doğa farkına varınca bunun, sadece zamanı gelince açmayı seçti yapraklarını. Irmaklar yılın belli günlerinde taşmaya başladılar. Güneş her zaman ışıldamadı. İzin verildiği kadarıyla gösterdi hünerinden. Yüce dağlar haşmetini sakladılar bazı zamanların dışında.

Ve insanlar.

Farkında değillerdi tüm bunların. Kendilerince bir yol tutturmuş, doğayı hiçe saymış, O'nu görmezden gelmişlerdi. Ancak biri hariç. Onların arasında, duymayan, görmeyen ve hissetmeyenlerin arasında tıpkı doğa gibi kendisinin farkına varan biri daha vardı.

Bir insan.

Kendi halinde bir halsiz. İsmi Yunus diye çağrılan bir garip. Dağlarda gezdikçe, ayağı işledikçe, yolları yürüdükçe âşık olan bir Yunus. Ardında bıraktıkça ağaçları ve çayırıları, gördükçe yaprakları ve sanatı yaratanı o da aşka düştü. Sahip olduklarına ve her şeyin sahibi olana baktı. Bir kendine baktı; üzerinde bir hırka, bir asa ve bir arakiye.

Bir beden, daha çok genç ve güçlü. Bir azim, hırs ve şehvet. Bir gençlik canı. Daha yolun başında, daha yolu tanımamış. Daha yol ne demek bilmemiş. Hareketli, enerji dolu ve daha yemyeşil, taze yaprakları. Tıpkı o gencecik ve yapraklarını yeni dökmüş ağaç gibi. Yunus bir kendine baktı bir de her şeyi yaratana. Bir kendi sahip olduklarına baktı bir de her şeye sahip olana. Bir kendi gençliğine, gücüne, heyecanına baktı bir de akmaktan hiç tükenmeyen o şelalenin yaratıcısına. O bunca sessizken, O bunca güçlü, O bunca sonsuzken ve tüm bunlara rağmen O hâlâ konuşmuyor ve dile getirmiyorken hiçbir şeyi. Onca konuşmaktan, şikâyetinden utanır oldu Yunus. Kendi gençliğine güvenmekten, bacaklarına ve gücüne güvenmekten bu sonsuz gücün sahibine bakınca hâlâ görünür olmaktan utandı. Her şeyi geride bırakıp bir hiç olmayı diledi.

Hiçliğin peşine düştü Yunus.

Yapraklarını dökmüş ağaçlara baktı. Kendini karla kapatmış dağlara. Canından geçmiş ve artık akmayan kurumuş nehirlerle değdirdi gözlerini. O da döktü yapraklarını. Her yaprak bir insanca halden kurtardı üzerinden atanı. O da vazgeçti akmaktan, kurumuş bir ırmak olup çıktı. Karlarla örtünmüş ve artık görünmez olan bir dağ gibi o da örtündü melamet hırkasıyla. Dışarıdan döndü yüzünü. Dışarıdaki her şey O'na aitti çünkü. Üzerinde yürümekten, emin adımlarla ilerlemekten, O'nun yarattıklarına, yaratılan bu güzelliğe bakmaktan bile utanır oldu. Kendi gözleri bu güzellikleri görmeyi hak ediyor muydu? Bilemedi. İçine kapandı. Kapattı kendini